

‘De Latijnse roman heeft veel weg van een soap’

Verrassing: de oude Grieken en Romeinen schreven al romans. Het genre gold destijds als minderwaardig, maar was er niet minder populair om.

Veel zijn er niet overgeleverd, hooguit tien. Maar ze bestonden in de klassieke oudheid dus al wel: romans. Een ervan, ‘Het verhaal van Apollonius’, is nu in modern Nederlands vertaald. Zo kan ook het grote publiek kennismaken met de oerversie van de hedendaagse roman.

Nou ja, ‘roman’... Die term stamt eigenlijk pas uit de Middeleeuwen. Het was de aanduiding voor verhalen in de romaanse volkstaal die in delen van Europa werd gesproken. Maar volgens de moderne definitie zijn romans simpelweg ‘fictieve verhalen in proza’. En die schreven de oude Grieken en Romeinen ook, zij het mondjesmaat. Daarom spreken letterkundigen nu toch van ‘Griekse en Latijnse romans’.

‘Het verhaal van Apollonius’ heeft een actueel tintje. Het gaat over Apollonius, de verdreven koning van Tyrus, die jarenlang als bootvluchteling rondzwerft over de Middellandse Zee. Zijn zwanegere echtgenote sterft onderweg, krijgt een zeemansgraf, spoelt aan en blijkt dan toch nog te leven. Nog zo’n dramatische verhaallijn: Apollonius’ verloren gewaande dochter belandt in de prostitutie, slaat alle mannen van zich af en raakt na vele omzwervingen alsnog met haar ouders herenigd. Eind goed, al goed.

“Door alle verwickelingen heeft de roman veel weg van een soap”, zegt Diederik Burgersdijk, docent Latijn aan de Radboud Universiteit en onderzoeker bij het Allard Pierson Museum. Hij schreef de inleiding van het boek. De soap-vergelijking klinkt misschien neerbuijgend, maar mensen in de oudheid keken zelf ook neer op de roman met zijn hoge fictieve gehalte. “De Grieken en Romeinen zagen de roman als iets minderwaardigs. Ze hadden veel meer waardering voor het epos en de tragedie, die de grote emoties en de ‘condition humaine’ weerspiegelden.”

Vertwijfeling, wrok, angst: in de nobele genres van het epos en de tragedie kregen psychologische bespiegelingen ruim baan. De vroege romans staken daar schril bij af. Hun stijl doet Burgersdijk nog het

meest denken aan het libretto van een Mozart-opera. “De ingewikkelde handelingen volgen elkaar in hoog tempo op, het duizelt je van de personages en plaatsen, en de gevoelswaarde moet je zelf invullen.”

‘Het verhaal van Apollonius’ bevat op zich aangrijpende scènes en dialogen. Op de eerste twee pagina’s stuit je al meteen op incest, gevolgd door een hevig doodsv verlangen. Maar het genre moest duidelijk nog groeien: pas in de loop van de zeventiende en achttiende eeuw kregen romans de innerlijke diepgang die ze nu zo geliefd maakt.

Ondanks hun lage status waren de klassieke romans erg populair, denkt Burgersdijk. Dat leidt hij af uit het feit dat de spannende verhalen gemaakt lijken om tot de verbeelding te spreken, ook door de eenvoudige taal. Hij denkt dat de romans, verspreid op papyrusrollen, een veel breder publiek bereikten dan de meest verheven genres. En niet alleen onder men-

sen die het schrift kenden, want oude literatuur was bijna altijd bedoeld om hardop te worden voorgelezen.

De populariteit bleef onverminderd in de Middeleeuwen, getuige bewaard gebleven manuscripten. En zelfs Shakespeare wist er raad mee: hij volgt ‘Het verhaal van Apollonius’ op de voet in het aan hem toegeschreven toneelstuk ‘Pericles’ (1609), waarbij hij alleen de naam de held veranderde in iets wat lekkerder klonk.

Niemand weet wanneer en door wie ‘Het verhaal van Apollonius’ oorspronkelijk is geschreven. Maar de nu vertaalde versie is vermoedelijk rond de vierde eeuw na Christus overgezet van het Grieks in het Latijn, in een tijd dat het christendom definitief in het westen was gevestigd. Tussen de vele klassieke goden treedt namelijk ook ineens God zelf op, als ultieme redder. Dat maakt het verhaal nog intrigerender.

Sander Becker

‘Het verhaal van Apollonius’, vertaald door Vincent Hunink en ingeleid door Diederik Burgersdijk, uitgeverij Verloren, 128 blz, 15€. Woensdag van 17.00 tot 18.30 uur organiseren de auteurs op de Universiteit van Amsterdam lezingen en een debat over de klassieke roman versus de moderne. Aanmelden via www.spuu25.nl.

Pas in de zeventiende en achttiende eeuw kregen romans de innerlijke diepgang die ze zo geliefd maakt

De roman begint met een incestscène, hier in een Franstalig manuscript uit de late vijftiende eeuw. BRITISH LIBRARY